

A bölcsőhely körül

Ím, nekünk már Ady Endre fű- és katangbenőtte bölcsője is tetszik. A hepehupás vén Szilágy, a szulákat és pipevirágot virágzó ősdicsőségű Kraszna-árok, az Ér, melynek medrét pocsoló víz, sás és káka lakják, falvak, melyek fölött halk kaszaritmus lengedez, s lomha rétek, melyeknek virágjain szállong a szegényszag. Bölcső ez, melyből fölsír s világgá türemlik a megváltó szándékú gondolat.

Talán magabiztosabb lenne Ady Endre örökkévalóságra áhító népe, ha tudva tudná, hogy csaknem száz esztendővel ezelőtt még Érmindszenten is rövidnadrágban szaladgált a Halhatatlanság.

Föl a Bence-dűlőn, az esőzésektől szortyogó zsupfödél alól, Klárikázni a bozótosba, Pelley ezredes uram kurucárnyaival parolázni a szomszédos temető sírhantjai közt, s szaladgálni zsíros kenyérért az Ideshez, a poétikus lelkű, gyöngéd asszonyhoz, kinek bizarr kontyán ül már az átok, hiszen azért jött, hogy szülje a legbizarrabb fiút.

A Halhatatlanság persze lassúdan készül a bölcsővé ámult lapos tekenőben. A nagykárolyi papok iskolájában a szellemi merevség felszivárgó füstje először csípi meg szemét. Jég roppan itt a talpa alatt, s hidegét egy életen át dacosan megszenvedí.

Zilahon már melegebb vagyon. Zilahon már élet lengi be az iskolát, Zilahon laknak az első eszmélések, szerelmek és versek, csak épp meg kell szólítani őket; Zilahon csók terem, és bor terem, s magister Kincses Gyula jóvoltából izzig-vérig plebejus szándék és eszme; vers, vers, az első kinyomtatott vers, a Kossuth Lajosra-emlékeztető!

Zilahon tovább ring ős fák árnyékában a bölcső, de lengéséből már fölkavaró szél fakad. E város küldi Adyt világ szívébe, az embersűrű gigászi vadonba, üzenethozónak. Ő néha megtér, s mikor megtér, könnyököl a bölcső peremére, megvallani:

„Aki vagyok, az a négy zilahi esztendő által vagyok. És más nem lehetek. E négy esztendő minden perce meghatározó perc volt. Minden perce végzetesen szabogatta ki utamat.”

S bizony, Zilahnak, minékünk, úgy kellene ismernünk és szeretnünk Ady Endrét, mintha a magunk jövőjét óhajtánánk ismerni és szeretni benne.